

Strategie školní neúspěšnosti

Základní škola Velké Chvojno

Vypracovala: Mgr. Jana Dolejšová
výchovný poradce

Schválila: Mgr. Radka Hříbalová
ředitelka školy

Obsah

STRATEGIE PREVENCE A ŘEŠENÍ ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI ŽÁKŮ	3
PREVENCE ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI ZE STRANY ŠKOLY	3
NEÚSPĚCHEM VE ŠKOLE MOHOU BÝT OHROŽENY	3
PŘÍČINY A PROJEVY ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI	3
NEJČASTĚJI MÁ NA ŠKOLNÍ ÚSPĚŠNOST NEBO NEÚSPĚŠNOST VLIV	4
DOPROVODNÉ PROJEVY ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI	4
POSTOJ DÍTĚTE A RODIČŮ KE ŠKOLNÍ PRÁCI	4
ŘEŠENÍ ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI	4
MOŽNÁ OPATŘENÍ VOLÍME INDIVIDUÁLNĚ NA ZÁKLADĚ DIAGNOSTIKY A ZJIŠTĚNÝCH POTŘEB ŽÁKŮ	5
POSTUP ŘEŠENÍ ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI	5
PEDAGOGICKÉ INTERVENCE V RÁMCI PREVENCE	6
NÁSTROJE NA KOORDINACI PÉČE O ŽÁKY SE SVP	7
PLÁN PEDAGOGICKÉ PODPORY (PLÁN PODPŮRNÝCH OPATŘENÍ)	7
REALIZACE PLÁNU PEDAGOGICKÉ PODPORY	8
FORMY A METODY PRÁCE	8
NÁSTUP ŽÁKA DO ŠKOLY	9
ZMĚNA ŠKOLY	9
NEMOC, ZVÝŠENÁ OMLUVENÁ ABSENCE	9
ZMĚNA SITUACE V RODINĚ	9
ŠPATNÁ SOCIÁLNÍ SITUACE	10
ZÁVADOVÉ CHOVÁNÍ, ZÁŠKOLÁCTVÍ	10

STRATEGIE PREVENCE A ŘEŠENÍ ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI ŽÁKŮ

Podkladem Strategie předcházení školní neúspěšnosti je vyhláška č. 197/2016 Sb., kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů.

PREVENCE ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI ZE STRANY ŠKOLY

Základem prevence školní neúspěšnosti je spolupráce všech zúčastněných stran, kterými jsou – žák, rodiče, třídní učitel, školní poradenské pracoviště, ostatní pedagogové, vedení školy a externí poradenské zařízení (PPP). Zásadním předpokladem je aktivní přístup všech pedagogů k vyhledávání signálů, které by mohly mít za následek školní neúspěšnost žáka. Je to s podivem, ale poměrně často je pedagog střední školy první osobou, která zaznamená charakteristické studijní obtíže a doporučuje žákovi a zákonným zástupcům odborné vyšetření v Pedagogicko-psychologické poradně. V případě, že žák přichází do naší školy již po vyšetření v poradenském zařízení a má stanovena doporučení pro výchovně-vzdělávací proces, plně respektujeme tato doporučení a maximálně je realizujeme, individuálně přizpůsobujeme v každodenním vzdělávání a následně je vyhodnocujeme.

NEÚSPĚCHEM VE ŠKOLE MOHOU BÝT OHROŽENY

- děti se speciálně vzdělávacími potřebami
- děti, které nastoupily do školy
- žáci, kteří přešli z jiné ZŠ
- žáci, kteří jsou nemocní a mají dlouhodobou absenci
- žáci, u kterých nastala změna rodinné situace
- žáci, kteří neovládají český jazyk jako rodný jazyk a nástroj výuky

PŘÍČINY A PROJEVY ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI

Školní neúspěšnost je vážným problémem, jehož řešení si vyžaduje náročnou práci s žákem a často také s rodiči žáka. Bývá důsledkem individuálních rozdílů v osobnosti žáků, v jejich výkonnosti, motivaci i jejich rodinné výchově. Neprospěch je často způsoben souborem příčin, které je třeba dobře rozpoznat. Při nástupu žáka do školy prostudují třídní učitelé pedagogickou dokumentaci žáků. Na jejím základě pak vytipují žáky, kteří by mohli být potenciálně neúspěšní při zvládnutí studia. Neúspěch ve škole se může projevit neprospěchem, závadovým chováním – porušováním školního řádu, záškoláctvím, problematickým postavením v třídním kolektivu. Na pedagogické radě školy je vyhodnocována situace ve vzdělávání žáků ohrožených školním neúspěchem a všichni jsou s ní seznámeni. V případě zhoršení školního prospěchu jsou neprodleně informováni rodiče

prostřednictvím třídních učitelů. Výchovný poradce spolu s třídním učitelem a vyučujícím daného předmětu projedná na schůzce ve škole se zákonnými zástupci neprospívajícího žáka jeho studijní výsledky a navrhne možnosti řešení. V případě potřeby či zájmu je nabídnuto neprospívajícímu žákovi a jeho zákonným zástupcům zprostředkování spolupráce s odborníky z PPP a SVP.

NEJČASTĚJI MÁ NA ŠKOLNÍ ÚSPĚŠNOST NEBO NEÚSPĚŠNOST VLIV

- a) osobnost dítěte – snížená inteligence, nedostatečná paměť, emoční labilita, nízká odolnost vůči zátěži, poruchy učení, poruchy chování a jiné zdravotní komplikace žáka
- b) rodina – nepodnětné rodinné prostředí, rozdílné osobnostní a sociální podmínky života v rodině, nesprávné typy výchovy, složitá rodinná situace, nevhodné pracovní a sociální návyky v rodině, nezájem rodičů o vzdělávací proces u svého dítěte, odlišný hodnotový systém rodiny
- c) nedostatky ve výchovně vzdělávacím procesu ve škole – malá aktivizace žáka ve vyučování, nedostatečná motivace, nevhodné způsoby práce s žákem, nerespektování vývojových hledisek a principů pedagogické práce, špatné vztahy mezi učitelem a žákem, popřípadě mezi žákem a spolužáky, konflikty ve spolupráci školy s rodinou

DOPROVODNÉ PROJEVY ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI

- a) neurotické příznaky – bolesti hlavy, břicha, nechutenství, zvracení, tiky, školní fobie
- b) poruchy chování – záškoláctví, útěky ze školy nebo z domova, sebepoškozování
- c) obranné mechanismy – ztráta motivace, pocit méněcennosti, fantazie, regrese

POSTOJ DÍTĚTE A RODIČŮ KE ŠKOLNÍ PRÁCI

Velmi důležitou roli hraje také postoj dítěte i rodičů ke škole a školní práci. Tento postoj závisí především na dobré motivaci a zvyšování sebedůvěry dítěte. Postoj žáka ke škole dále ovlivňují i dílčí úspěchy a neúspěchy ve vzdělávacím procesu. Žáci, kteří pracují pod úrovní svých schopností a bez zvýšeného vlastního úsilí, nejsou motivováni k lepším výsledkům a bývají ve škole nespokojeni. Neúspěch může být u žáka podnětem k většímu úsilí a snaze o zlepšení výsledků. Pokud jsou však neúspěchy příliš časté, motivace žáka se rychle snižuje.

ŘEŠENÍ ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI

V první řadě je nutné podrobit dítě kvalitní pedagogické, speciálně-pedagogické a případně psychologické diagnostice, aby byly odhaleny konkrétní příčiny selhávání žáka ve škole. Diagnostika žakových možností, učebních stylů a vzdělávacích potřeb nám pak umožní nastavit vhodná opatření. Je potřeba reagovat včas tak, aby žák byl schopen zastavit svůj pokles výkonu a případně se vrátit mezi "školsky úspěšné žáky".

MOŽNÁ OPATŘENÍ VOLÍME INDIVIDUÁLNĚ NA ZÁKLADĚ DIAGNOSTIKY A ZJIŠTĚNÝCH POTŘEB ŽÁKŮ

- a) poruchy učení a chování, jiná zdravotní omezení a znevýhodnění: kompenzace nedostatků s pomocí speciálně pedagogických metod a postupů na základě doporučení z PPP nebo SPC, integrace žáka a vytvoření IVP nebo zařazení žáka do třídy zřízené dle vyhlášky 27/2016 § 19 .
- b) odchylka v celkové úrovni inteligence: žáků bude stanoveno základní učivo, které po něm bude požadováno podle jeho možností a schopností, vhodné metody práce, motivace – zažití úspěchu, možnost opravit si známku, individuální konzultace ve vyučování i mimo něj, spolupráce s PPP – realizování dalších podpůrných opatření doporučených poradnou
- c) žáci sociálně znevýhodnění: motivace žáka k učení, spolupráce s rodinou, vytvoření podmínek pro domácí přípravu i ve škole ve volných hodinách, přístup k internetu ve škole, práce s klimatem třídy a začleňování těchto dětí do majoritního kolektivu
- d) žáci s vysokou absencí jsou také často ohroženi sklouznutím do školní neúspěšnosti: včas žákům nabídnout podporu při zvládnutí zameškané látky – plán dostudování učiva a dozkoušení, konzultace s žákem a rodiči, kde se domluví harmonogram a různé způsoby podpory dítěte

Postup při řešení školní neúspěšnosti – podpůrný program (plán pedagogické podpory nebo také plán podpůrných opatření).

Hlavním opatřením je jednoznačně zvýšená spolupráce s rodiči!

POSTUP ŘEŠENÍ ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI

- rodiče a zákonní zástupci jsou průběžně informováni prostřednictvím elektronické žákovské knížky o prospěchu (konkrétní známky, průměry, výchovná opatření, čtvrtletní hodnocení)
- po prvním čtvrtletí třídní učitelé písemně informují rodiče žáků, kteří za toto čtvrtletí neprospívají (jsou hodnoceni známkou nedostatečný nebo dostatečný, ale vyučující vyhodnotí vývoj jako rizikový)
- podle zájmu je možné využít individuální konzultaci žáka s výchovným poradcem (případně rodičů, žáka a VP)
- diagnostika školní neúspěšnosti a poradenství (např. nastavení podpory při učení, zjištění učebních stylů)
- pokud se situace nezlepšuje, bude nabídnut žákovi podpůrný plán
- na závěr školního roku by měla být podpora vyhodnocena třídním učitelem

- v situacích vysokých absencí z důvodu nemoci se jednotliví vyučující domlouvají s žákem na doplnění si testů a zkoušení po jeho návratu do školy
- třídní učitel při zvyšujících se absencích (nad 100 h nebo při dlouhé nemocnosti) udržuje komunikaci se zákonným zástupcem žáka a individuálně se domlouvá na dalších postupech, popř. na formě omlouvání se
- v případě, že žák má zameškáno nad stanovenou hranici 25 %, vyučující k této skutečnosti v pololetním a celkovém hodnocení postupují individuálně – mohou nastavit průběžné doplnění pololetní práce, nebo zvolit doklasifikaci v daném předmětu
- v případě zájmu mohou žáci ohrožení školním neúspěchem kontaktovat výchovnou poradkyni za účelem poradenství (zmapování učebních stylů, nastavení podpory při učení, konzultace s PPP)
- v případě, že žák v předchozí době docházel do PPP a má neplatné doporučení, jsou jeho zákonní zástupci motivováni k tomu, aby kontaktovali PPP a požádali o kontrolní vyšetření
- pokud žák do PPP nikdy nechodil a vyskytnou se u něj závažné obtíže ve vzdělávání, jsou jeho zákonní zástupci motivováni k tomu kontaktovali PPP a požádali o provedení diagnostiky
- pedagogičtí pracovníci se seznámí s výsledky a doporučením PPP a doporučené postupy aplikují do své výuky, průběžně sledují vývoj a výsledky daného žáky, hodnotí a vzájemně konzultují efektivitu opatření

PEDAGOGICKÉ INTERVENCE V RÁMCI PREVENCE

Podpora motivace a zvyšování sebedůvěry u všech žáků

- klást na žáka přiměřené nároky
- zdůrazňovat jeho pozitivní stránky
- oceňovat jeho jedinečnost
- umožňovat žákovi vyslovovat vlastní názory
- podporovat aktivitu žáka
- pomáhat žákovi a radovat se z jeho úspěchů
- rozvíjet pocit empatie
- vyhýbat se negativnímu srovnávání
- zvyšovat aspirační úroveň u žáků

Vedení výchovně-vzdělávacího procesu – pedagogové

- spolupracují s třídním učitelem a výchovným poradcem
- znají vzdělávací možnosti žáků, mají přehled o úrovni jejich vědomostí a dovedností

- jsou seznámeni s příčinami školních nedostatků konkrétních žáků, s jejich rodinným zázemím, ev. se zdravotním stavem
- seznamují žáky s kritérii školního výkonu, která jsou ve škole považována za školní úspěch, stanovují pravidla vzdělávacího procesu a způsoby hodnocení v daném předmětu
- seznamují žáky s možnými vhodnými styly učení a učí je vědomě používat styl pro ně v dané situaci nejvýhodnější
- podporují samostatné a nezávislé myšlení žáků
- rozvíjení kvalitní sebehodnocení žáků
- využívají metod aktivního učení a postupný rozvoj klíčových kompetencí
- nabízejí žákům a jejich zákonným zástupcům konzultace na základě domluvy

NÁSTROJE NA KOORDINACI PÉČE O ŽÁKY SE SVP

- poskytování podpůrných opatření prvního stupně
- plán pedagogické podpory vzniká z iniciativy učitele jednotlivých předmětů, může mít omezenou platnost nebo může být využíván po delší časové období, musí být pravidelně vyhodnocován (po 3 měsících, pokud nevyhovuje, je žák odeslán do PPP ve spolupráci se zákonným zástupcem)
- individuální vzdělávací plán o podpůrné opatření v rámci 2. – 5. stupně, tvoříme ho na základě doporučení ŠPZ, po podpisu informovaného souhlasu a podání žádosti zákonným zástupcem
- pedagogické intervence – zařazení na základě vyhodnocení třídního učitele či učitele vyučovaného předmětu
- speciálně pedagogické péče – zařazení žáka do skupiny jen na základě doporučení ŠPZ, náplň je dána v doporučení
- asistent pedagoga – personální podpora je vždy daná doporučením ŠPZ
- doporučení ze ŠPZ – vyučující jsou seznámeni s doporučením pro daného žáka

PLÁN PEDAGOGICKÉ PODPORY (PLÁN PODPŮRNÝCH OPATŘENÍ)

Podpůrný plán pro neprospívající žáky je souhrn opatření nabízeným žákům a jejich rodičům, který se podpisem všech stran stává pro všechny závazným. PLPP tvoří třídní učitel ve spolupráci s ostatními vyučujícími a výchovným poradcem.

REALIZACE PLÁNU PEDAGOGICKÉ PODPORY

Pokud selže individuální podpora žákovi a ten je v prvním pololetí hodnocen nedostatečnou nebo je hodnocen dostatečnou a jeho vyučující vyhodnotí další vývoj jeho výkonů jako rizikový, nabízí se žáku a jeho zákonným zástupcům podpurný plán. Po uzavření pololetního hodnocení výsledků vzdělávání navrhnu třídní učitelé ve spolupráci s vyučujícími jednotlivých předmětů vedení školy (výchovnému poradci) žáky pro podpurný plán. Třídní učitel zajišťuje seznání všech zainteresovaných ke společné úvodní schůzce, kde jsou rodiče a žáci s plánem seznámeni a dojde k jeho podpisu. Po uzavření klasifikace na závěr školního roku je vyhodnocena jeho efektivita.

FORMY A METODY PRÁCE

Pro úspěšnost Podpurného programu jsou podstatné především formy a metody práce využívané učitelem, ke kterým patří zejména:

- podpurný studijní plán, tj. stanovení přiměřeného obsahu učiva – učitel stanovuje obsah učiva určený k osvojení v rozsahu, který odpovídá žakovým vzdělávacím možnostem (intelektovým i sociálním)
- zadávání pravidelných úkolů vycházejících ze stanoveného obsahu učiva, tj. podpurného plánu – zadání práce pro domácí přípravu – dílčí úkoly odpovídající žakovým vzdělávacím možnostem
- možnost plnit zadané úkoly v rámci volných hodin ve škole, možnost doučování
- užívání podpurných aktivit – oznámení písemné práce, stanovení termínu zkoušení z konkrétního učiva, umožnění opakovaného opravného pokusu
- používání podpurných pomůcek při samostatné práci – přehledy, tabulky, kalkulačky, nákresy, aj. dle charakteru předmětu, které pomohou žákovi lépe se orientovat v učivu
- individuální práce se žákem v rámci individuálních konzultací i v rámci vyučovací hodiny – pomoc žákovi odstranit výrazné mezery v učivu, podpora při výuce při výkladu nového učiva
- vedení písemných záznamů o průběhu podpurného programu – zadání úkolů, termín splnění, poskytování pravidelných informací o průběhu podpurného programu rodičům a výchovnému poradci – informace o přístupu žáka k plnění povinností v časovém sledu
- domluva konzultačních hodin, kdy si učitel zve žáka na konkrétní termín v případě, že žák potřebuje opakovaně vysvětlit probírané učivo, učitel telefonicky zve rodiče současně se žákem, aby je informoval o pravidlech práce, aby se s rodiči dohodl, jak mohou své dítě podpořit
- doučování, PI

NÁSTUP ŽÁKA DO ŠKOLY

Oblast prevence

- co nejdříve dobrá motivace – zažívání příjemných věcí a úspěchu
- hodnocení žáků vzhledem k jejich osobnímu pokroku, nesrovnávat s nastavenou laťkou, každé dítě je na školu jinak připraveno
- pokud dítě začne selhávat, je třeba co nejdříve zjistit, proč selhává a podpořit ho
- spolupráce s okolními MŠ
- komunikace s rodiči – rodičům je nutné vše vysvětlit, komunikovat s nimi

Oblast intervence

- pokud dítě začne selhávat, je nutné upravit vyučovací metody
- všechny postupy je vhodné vysvětlit rodičům, aby mohli podobně přistupovat k dětem doma při přípravě na vyučování – zacílení na konkrétní problém
- pokud ale dítě výrazně selhává – nutná přesná diagnostika příčin problému – konzultace se školním psychologem, vyšetření v PPP, SPC

ZMĚNA ŠKOLY

- změna školy znamená změnu školního vzdělávacího programu – soulad musí zajistit vyučující
- neznamená to, že je povinností učitelů žáka vše doučit (za změnu školy je odpovědný rodič), ale je vhodné žákovi vytvořit podpůrnou síť – komunikace učitel – rodič – žák – informovanost, jak žák zvládá adaptaci atd.

NEMOC, ZVÝŠENÁ OMLUVENÁ ABSENCE

- při dlouhodobé nemoci je třeba s rodinou žáka úzce spolupracovat, zajistit doplňování učiva, ulehčit návrat žáka po nemoci do školy - plán doplnění učiva a přezkoušení
- sledovat absenci žáka – zda krátkodobé absence z důvodu návštěvy lékaře, nevolností, rodinných důvodů, nejsou pravidelné v době, kdy se píše prověrka, kdy má být žák zkoušen, zda se nejedná o konkrétní dny v týdnu

ZMĚNA SITUACE V RODINĚ

- můžeme pomoci, pokud dobře známe situaci, pokud je dobré klima a vzájemná důvěra
- sledujeme nejen velmi slabé žáky, ale také ty, kteří se výrazně zhoršili, začali být vůči plnění školních povinností apatičtí, zhoršilo se chování – nutné vždy řešit – osobní schůzka

- rodiči v případě potřeby doporučit odbornou pomoc – např. školního psychologa ve škole nebo mimo školu

ŠPATNÁ SOCIÁLNÍ SITUACE

- podat žákovi pomoc a podporu
- ohlídat, aby se dítě nestalo terčem posměchu
- řešit problém s rodiči
- v případě přetrvávajících problémů kontaktovat příslušný OSPOD
- nabídka spolupráce s neziskovými organizacemi

ZÁVADOVÉ CHOVÁNÍ, ZÁŠKOLÁCTVÍ

- porušení školního řádu nepřehlížet
- pokud nepomůže prevence, závadové chování řešit v souladu se školním řádem
- důsledné řešení zvýšené omluvené absence